

TÜRK MÜHENDİS VE MİMAR ODALARI BİRLİĞİ
İZMİR İL KOORDİNASYON KURULU

KÜLTÜRPAK KOMİSYONU DEĞERLENDİRME NOTU

TMMOB İl Koordinasyon Kurulu Kültürpark Komisyonu olarak; İdare tarafından yapılmış olan analizler ve Koruma Kurulu kararları dikkate alınarak yapılan değerlendirme sonucunda Kültürpark için hazırlanacak Koruma Amaçlı İmar Planında mutlaka olması gereken hususlar aşağıda özetlenmiştir.

1. Cumhuriyet dönemi mirası olan ve “halk üniversitesi” temasıyla oluşturulan Kültürpark alanının geçmiş vizyonu dikkate alınarak gelecek vizyonunun tanımlanması,
2. Yapılan tespit sonucu (İdareye iletilen tespitler) A alanı emsali 2 kat aşmaktadır. Yıkılacak bina metrajları düşürülse bile emsal fazlası olacağı açıktır. Koruma Kurulunun kararları ve Mimarlar Odası İzmir Şubesi tarafından hazırlanan yapı envanteri göz önünde bulundurularak alandaki tüm yapıların tescil, koruma ve yıkım kararlarının emsallerinin ne olduğu bilgisi üzerinden kesin olarak, gerekçeleriyle belirlenmesi,
3. Hazırlanacak koruma amaçlı imar planı öncesi alandaki tescil işlemlerinin tamamlanması,
4. Korunacak yapıların sonrasında nasıl bir işlev kazanacağını belirlenmesi,
5. Kültürpark da yeni inşaat alanına ihtiyaç olmadığı, alanın tarihi niteliğinin bir parçası olan Enternasyonal Fuarcılığın devamlılığının sağlanması, ancak ihtisas fuarının Gaziemir’deki yeni Fuar Alanına taşınmış olduğu ve fuarcılık hizmetlerinin kalıcı yapılara gereksinim duymadığı dikkate alınarak (B) bölgesinde yeni kalıcı yapılaşma önerilmemesi,
6. Tarihi niteliği olan peyzaj öğelerinin (heykeller, havuzlar) tescilinin gerçekleştirilerek korunması,
7. Yıkılması kararı verilen yapıların yıkım işlemleri sırasında çevresindeki ekolojik yapının hassasiyetinin göz önünde bulundurularak yıkım prosedürünün belirlenmesi,
8. Alanın flora ve faunasının korunması ve geliştirilmesi yönünde ilgili raporlarda tespit edilen ve korunması gerektiği belirtilen ekolojik alanların korunma hassasiyetinin sağlanması, hangi bölgelerde ne nitelikte çalışmalar yapılacağını belirlenmesi,
9. Ekoloji açısından acil önlem alanları ya da öncelikli koruma ve müdahale alanlarının belirlenerek, plan notlarına yazılması ve plan üzerinde gösterilmesi,
10. Özel ve acil müdahale alanlarının planda gösterilmesi ve ilgili plan notlarının yazılması,
11. Kamusal dış mekan ve park özelliğinin korunarak başka kullanımların etkisi, baskısı ve gölgesi altında kalmasının önüne geçilecek kararların koruma amaçlı imar planına işlenmesi,
12. Alanda yer alacak ve alamayacak arazi kullanım türleri ve fonksiyonların alanın nitelikleri dikkate alınarak kesin olarak belirlenmesi ve arazi kullanım türlerine ilişkin açıklayıcı plan notlarının oluşturulması,

13. Kültürpark'ın kent parkı ve açık yeşil alan işlevinin iyileştirilmesi noktasında, Park'ın bulunduğu konum ve hava-su-toprak ve iklim gibi temel yaşamsal koşulların niteliklerinin yetersiz oluşundan kaynaklanan "Ekolojik Yıpranma Düzeyi", Kültürpark'ın canlı materyalinin dış müdahalelere karşı dayanma gücünü (resilience) azaltmaktadır. Bu doğrultuda, yapılacak iyileştirme strateji ve eylemlerinin küçük ölçekli tutulmasını gerekli kılmaktadır. Diğer bir ifadeyle, müdahale öncelikleri kısa-orta ve uzun vadede belirlenmesi ve iyileştirmelerin küçük dokunuşlarla yapılması önemlidir. Bu kapsamda kısa vadede öncelikle Kültürpark'ın terkedilmiş alan hissini ortadan kaldırmaya yönelik öncelikli ve küçük ölçekli müdahaleler kurgulanması,

14. Koruma Kurulu paftasında yer almayan ve ilgili raporlarda Kültürpark ve yakın çevresinde yüzey sıcaklık ortalamasını, dolayısıyla kent ısı adası etkisini arttırdığı tespit edilen hangarların tamamının alandan çıkarılarak alanın yeşil alan olarak planlanması,

15. Kültürpark bünyesinde ziyaretçilerin temel gereksinimlerini (yeme-içme, tuvalet vb.) karşılayabilmelerine yönelik, Park'ın kimliği ile uyumlu düzenlemelerin yapılması, mevcut olanların ise iyileştirilmesi, gibi eylemlerin gerçekleştirilmesi, orta ve uzun vadede Kültürpark'ın sahip olduğu ekolojik işlevlerin devamlılığının ve etkinliğinin artırılmasına ve kent kimliği için büyük önem taşıyan hafıza mekanlarının korunması ve iyileştirilmesine yönelik kalıcı çözümler hayata geçirilmesi,

16. Kültürpark'ın yeşil alan varlığını arttırabilmek ve yapısal unsurları minimuma çekebilmek için ana strateji kararlarının alınması ve eylemler bütünü geliştirilmesi, bu noktada gereksiz her bir yapısal (yapı, döşeme vb) unsurunun, özellikle de fuar işlevi ile birlikte Kültürpark mekan kurgusunu büyük oranda şekillendiren sirkülasyon yapısı öncelikli olmak üzere, alandan uzaklaştırılmasına yönelik önerilerin geliştirilmesi,

17. Kültürpark'ın iyileştirilmesi sürecinde bitkilerin ve hayvanların olası etkilenme biçimlerini göz önüne alan bir önlem planlaması yapılması, mevcut bitki varlığının sağlığının iyileştirilmesi yönelik bakım önceliklerinin belirlenmesi,

18. Kültürpark bünyesinde canlı yaşamını destekleyebilmek ve iklim değişikliği kapsamında dayanıklılığını arttırabilmek için habitat çeşitliliğinin (sulak alanlar, kurakçıl peyzajlar, çok yıllık otsu bitkiler vb.) artırılması kararının alınması,

19. Ortam nemini iyileştirmek için Kültürpark için sonra derece önemli olan su yüzeylerinin beton yapılardan kurtarılıp, toprağın CO2 tutma kabiliyetini arttırmak ve aynı zamanda habitat çeşitliliğini destekleyecek sulak alanlara dönüştürülmesi ve küçük müdahaleler ile alansal büyüklüklerinin artırılması,

20. Park'ta etkin su yönetimini ve su tasarrufunu güçlendirebilmek için yağmur bahçeleri gibi yağmur suyunu toplama, depolama ve kullanma olanağı sunan yeni yaklaşımlara yer verilmesi,

21. Kültürpark bütününe dezavantajlı gruplar (engelliler, yaşlılar vd) tarafından kullanılabilirliği açısından eksikliklerinin belirlenmesi ve hayata geçirilmesi,

22. Taşıma kapasitelerinin doğru bir biçimde belirlenebilmesi ve güncellenebilmesi için, Kültürpark'ta gerçekleştirilen etkinlikler ve park kullanımları ile bu kullanımların çevresel etkilerinin değerlendirilmesine yönelik bir mekânsal veri tabanı oluşturulması, sürekli izlemenin sağlanması,
23. Kültürpark'ın Taşıma Kapasitesinin Değerlendirilmesi raporunda, alanın taşıma kapasiteleri göz önünde bulundurulurken yönetim mekanizmasının oluşturulması ve bu kararların plana işlenmesi,
24. Hem ekolojik yıpranma payı hem de yönetsel kısıtlamalar nedeniyle taşıma kapasitesinin büyük oranda azalan Kültürpark bünyesinde, etkin bir etkinlik planlaması yapılması, bu kapsamda Kültürpark'ın taşıma kapasitesi olarak belirlenen anlık 5.600 ziyaretçi sayısının referans olarak kabul edilmesi,
25. Kültürpark'ın farklı sosyo-ekonomik profile sahip bölgelerin kesişimin de yer alması ve parkın farklı bölgelerinde farklı kullanım isteklerinin oluşması nedeniyle, farklı kullanıcıların kullanım beklentilerini karşılayabilecek mekan kurgularının değerlendirilmesi,
26. Etkinlik planlaması yapılırken, etkinlikler arası çatışmaların (rekreasyon-gürültü vb) dikkate alınması,
27. Kültürpark'ın en fazla kullanım nedenlerinden birisi olan spor olanaklarının sadece koşu parkuru ve yürüme aktivitesi ile kısıtlı kalmaması, mevcut olan tenis sahalarının, futbol sahası gibi olanakların tüm ziyaretçiler tarafından kullanılabilirliğine yönelik stratejiler geliştirilmesi,
28. Konak ilçesinin hem mekânsal hem de beklenen işlevler açısından en önemli toplanma alanı olarak belirlenen Kültürpark'ın, afet sonrası toplanma alanı olarak kullanılabilirliği açısından, afet esnası ve afet sonrasını kapsayan ve hangi bölgelerin afet toplanma alanı olarak işlev göreceği, bu alanlara ne şekilde erişim sağlanacağı, afet sonrasında öncelikle gereksinim duyulabilecek ekipmanların nerede depolanacağı ve ne şekilde erişim sağlanacağı gibi çok temel sorulara yanıt veren bütüncül yönelim (hareket) – eylem planlarının hazırlanması, bu planın kamuoyu ile paylaşılması,
29. Afet sonrasında öncelikli ihtiyaç duyulabilecek acil yardım malzemelerinin ve ekipmanların Kültürpark içerisinde depolanmasına yönelik yer önerilerinin geliştirilmesi, ayrıca, hem bu ekipman/malzemelere erişimin sağlanabilmesi, hem de afet sonrasında insanların yönlendirebilmesi için afet park görevlilerinin tanımlanması ve bu görevlilerin afet sonrasında çok hızlı bir şekilde organize olabilmek üzere eğitilmesi, afet toplanma alanının devrilebilecek ağaçlar göz önüne alınarak belirlenmesi,
30. Kültürpark'ın sağladığı ekosistem servislerinin iyileştirilmesi ve kent geneline yayılabilmesi için Kültürpark'ın diğer yeşil alanlar ve doğal ekosistemler ile kopmuş olan bağının yeniden kurulması,
31. Kültürel yaşam etkinliklerinin doğal yapıya zarar vermemesi yönünde temel önlemlerin plan sürecinde tarif edilmesi,

32. Geleneksel İzmir Enternasyonel Fuarı'nın gereksinim duyduğu açık alan büyüklüklerinin hesaplanması ve bu alanların sahip olması gereken niteliklerin belirlenmesi, Fuar etkinliği için uygun alanlarda esnek ve kaldırılabilir yapıların ya da B alanında yer alan kaldırılması gereken hangarlar haricindeki, uygun mevcut yapıların tercih edilmesi ve bu alanların nasıl oluşturulabileceğinin veya dönüştürülebileceğinin plan notlarında açıkça aktarılması, böylelikle Enternasyonel Fuar etkinliği için alanın doğal yapısına zarar vermeyecek uygun alanların planda belirlenmesinin ve Kültürpark alanında yapılaşmanın oranının arttırılmamasının sağlanması.

Sonuç olarak;

KÜLTÜRPARC önemi itibariyle; tüm değerlerini ortak dille bir arada tutacak, koruyacak ,büyütecek sisteme ihtiyaç duymaktadır. Planlama, peyzaj mimarlığı ve mimari ara ölçeği olan kentsel tasarım projeleri bu amaçla hazırlanır. A-B alanları ve yakın çevresi , hazırlanmış tüm araştırma ve raporlar göz önüne alınarak kentsel tasarım projeleri hazırlanmalıdır. Bu proje, koruma amaçlı planın bütünleyici parçası olarak düşünülmelidir.

Fuarın günümüzde de tarihsel halk okulu vizyonunu sürdürmesi için, içeriğinin ve niteliğinin yeniden düşünülmesi çok önemlidir. Günümüz özelliklerine uygun, mevcut hali ile bir panayır alanı görünümünden çıkarılarak, dünya ölçeğinde bilimsel, teknolojik, çağdaş sanat ve kültür etkinliklerinin gerçekleştirildiği, kentimiz ve ülkemiz için tartışmaya açıldığı, daha az mekânsal gereksinime sahip olan bir ortam ihtiyacına sahip olacak bir enternasyonel fuar vizyonuna karar verilmesi çok önemlidir.

Kültürpark için elde edilen bu sonuçlar, İzmir'in en büyük kent parkının üstlenmesi beklenen özellikle ekolojik fonksiyonları tam kapasite ile gerçekleştiremeyeceğini göstermektedir. Bu durum, karbon döngüsü, ısı adası etkisi gibi fonksiyonlarının yanında özellikle Kültürpark'ın sahip olduğu memeli türler açısından (genetik çeşitliliğin azalması vb nedenlerle) büyük sorunları da beraberinde getirmektedir. Ayrıca, yine Kültürpark'ın kent çeperindeki doğal alanlarla etkileşiminin zarar görmesi tür çeşitliliği açısından da göreceli olarak zayıf olmasının temel nedenlerinden birisi olabileceği öngörülmektedir. Yapılan çalışmalar göstermektedir ki noktasal ölçekteki yamaların bile, işlevsel olarak büyük yamalar ile ilişkilendirilebildiği takdirde habitat çeşitliliği açısından önemli işlevleri yerine getirebileceğini göstermektedir. Bu kapsamda, Kültürpark bünyesindeki en ufak yeşil alan potansiyelinin bile değerlendirilmesi gerekliliğinin yanında, Kültürpark'ın çevresinde küçük ölçekli bile olsa yeşil alanlar potansiyeli taşıyan alanların değerlendirilmesi önem kazanmaktadır. Ayrıca, Kültürpark'ın hemen yakınından geçmekte olan Meles Çayı, Kültürpark ile kent çeperini ilişkilendirebilecek önemli doğal koridor ve avantaj olarak karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca Kadifekale'nin kentsel yeşil alan sistemine dahil edilmesi Kültürpark açısından önemli fırsatlardan birisi olarak görülmektedir. Ayrıca, yeşil altyapı sistemlerinin en önemli işlevlerinden birisi yeşil ve su diğer ifadeyle mavi sistemlerin ilişkilendirilmesini sağlamaktadır. Kültürpark'ın körfezle olan etkileşimlerinin sağlanmasında Kültürpark'ın kent ve kentliyle etkileşimi açısından büyük önem

taşıyan 9-Eylül, Lozan ve Montrö kapılarının açıldığı meydanlar ve bunları takip eden ağaçlandırılmış geniş yollar büyük önem taşımaktadır. Oluşturulan bu bağlantılar, Kültürpark'ın içerisinde bulunduğu bölge ile kültürel ilişkilerinin yeniden ele alınması konusunda da önemli fırsatlar sunabilecektir.

Yukarıda belirtilen hususların koruma amaçlı imar planı eki vaziyet planında belirlenmesi ya da bu hususlara ilişkin plan notu önerisi geliştirilmesi gerekmektedir.

TMMOB İZMİR İL KOORDİNASYON KURULU